

Милица Бисић,
КПМГ&ФЕФА

Порески систем у Србији изазови пред нама

Београд, јун 2016.

Порески систем

- **Пореска политика:**
 - избор пореских облика, обвезника, основица и стопа, као и начина на који се сваки појединачни порески облик утврђује и плаћа
- **Пореско право:**
 - скуп правних правила која уређују примену и контролу примене пореских прописа, као и права и обавезе учесника у пореском поступку
- **Институције непосредно задужене за доношење, спровођење и контролу поштовања пореских правила (пореске власти):**
 - Скупштина
 - Министарство финансија, Пореска управа и Управа царина
 - Управни суд

Особине доброг пореског система

- 1 **Ефикасност** – минимизација тржишних поремећаја:
 - минимизација утицаја на економски избор пореских обвезника
- 2 **Једноставност** – минимизација трошкова:
 - примене (порески обвезници) и
 - контроле примене (Пореска управа)
- 3 **Правичност**
 - хоризонтална
 - вертикална
- 4 **Пореско право:**
 - пореска обавеза утврђује се искључиво законом
 - нема ретроактивности
 - јасност и одређеност одредби
- 5 **Пореске власти**
 - стручност
 - непристрасност и доследност
 - материјална и информатичка опремљеност

Основна питања пореске политике

- **Пореска структура**
 - избор основица и обвезника
- **Пореско оптерећење**
 - пореске стопе
- **Пореска правичност**
 - пропорција или прогресија
 - изузимања и/или ослобођења
- **Усаглашавање са пореским правилима у ЕУ**
 - обим
 - динамика

Пореска структура и привредни раст

- **Од најмањег ка највећем негативном утицају на привредни раст:**

1. периодични порез на имовину
2. порези на потрошњу
3. пропорционални порез на доходак
4. прогресивни порез на доходак
5. порез на добит

- **Препорука:**

„... приходно неутрална, развојно усмерена, пореска реформа би требало да извор пореских прихода помери ка периодичним порезима на имовину и порезима на потрошњу, а од пореза на доходак, посебно пореза на добит“*)

Структура јавних прихода

Просек 2005-2015:

- порески приходи 58%
- непорески приходи 12%
- доприноси 30%

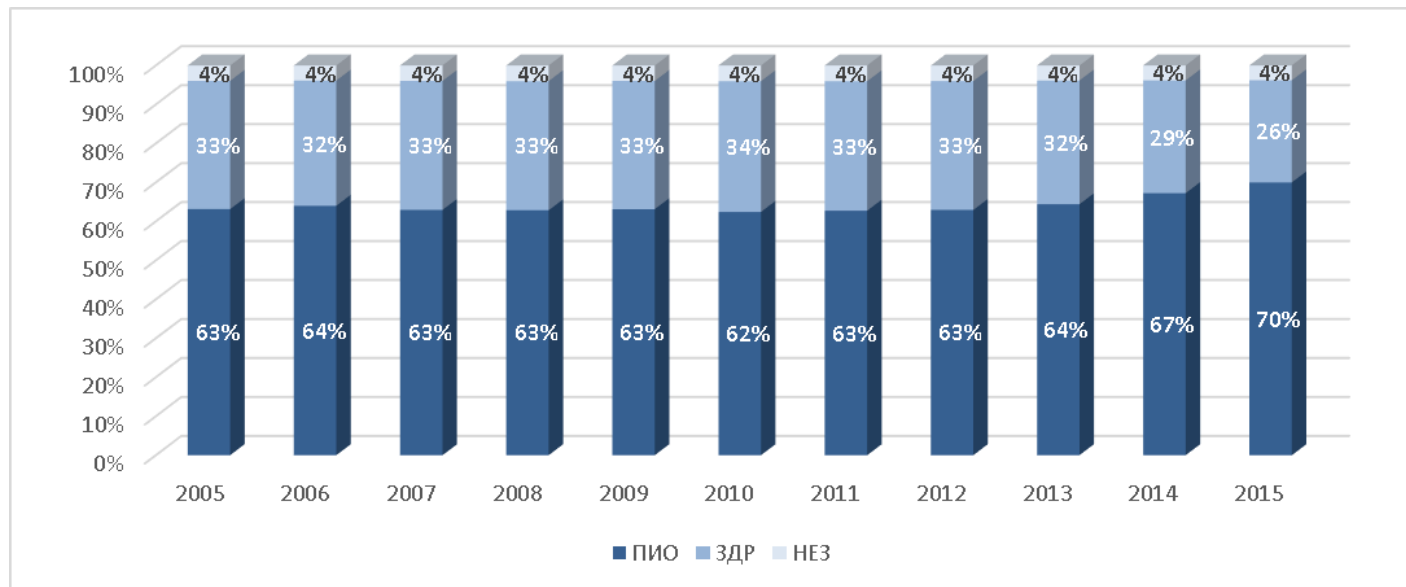
Непорески приходи:

- регулација екстерналија
- јавна и државна предузећа
- плаћање јавних услуга

Доприноси:

- систем обавезног социјалног осигурања

Доприноси за обавезно социјално осигурање

Просек 2005-2015:

- ПИО 64%
- ЗДР 32%
- НЕЗ 4%

ПИО:

- има особине осигурања
- кључни изазов – финансирање текућих пензија

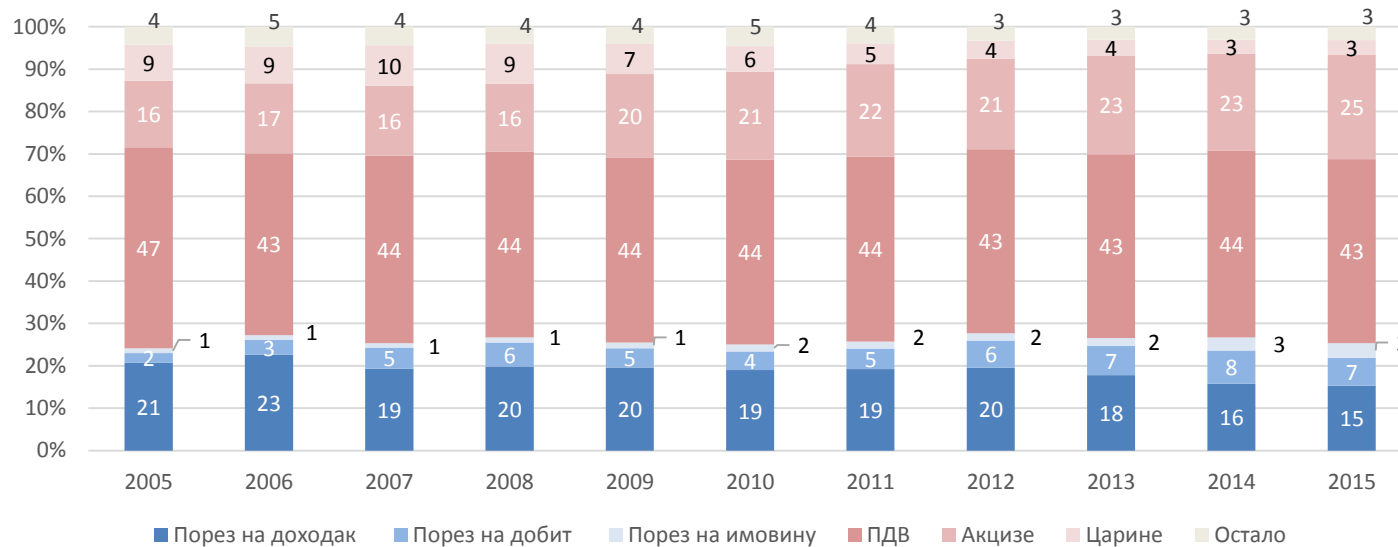
ЗДР:

- има особине наменског пореза (ограничен домет искључења из осигурања)
- кључни изазов – управљање трошковима јавног здравства

НЕЗ:

- има особине наменског пореза (право није условљено плаћањем)
- кључни изазов – јасно дефинисање сврхе

Порески приходи

У просеку 2005-2015:

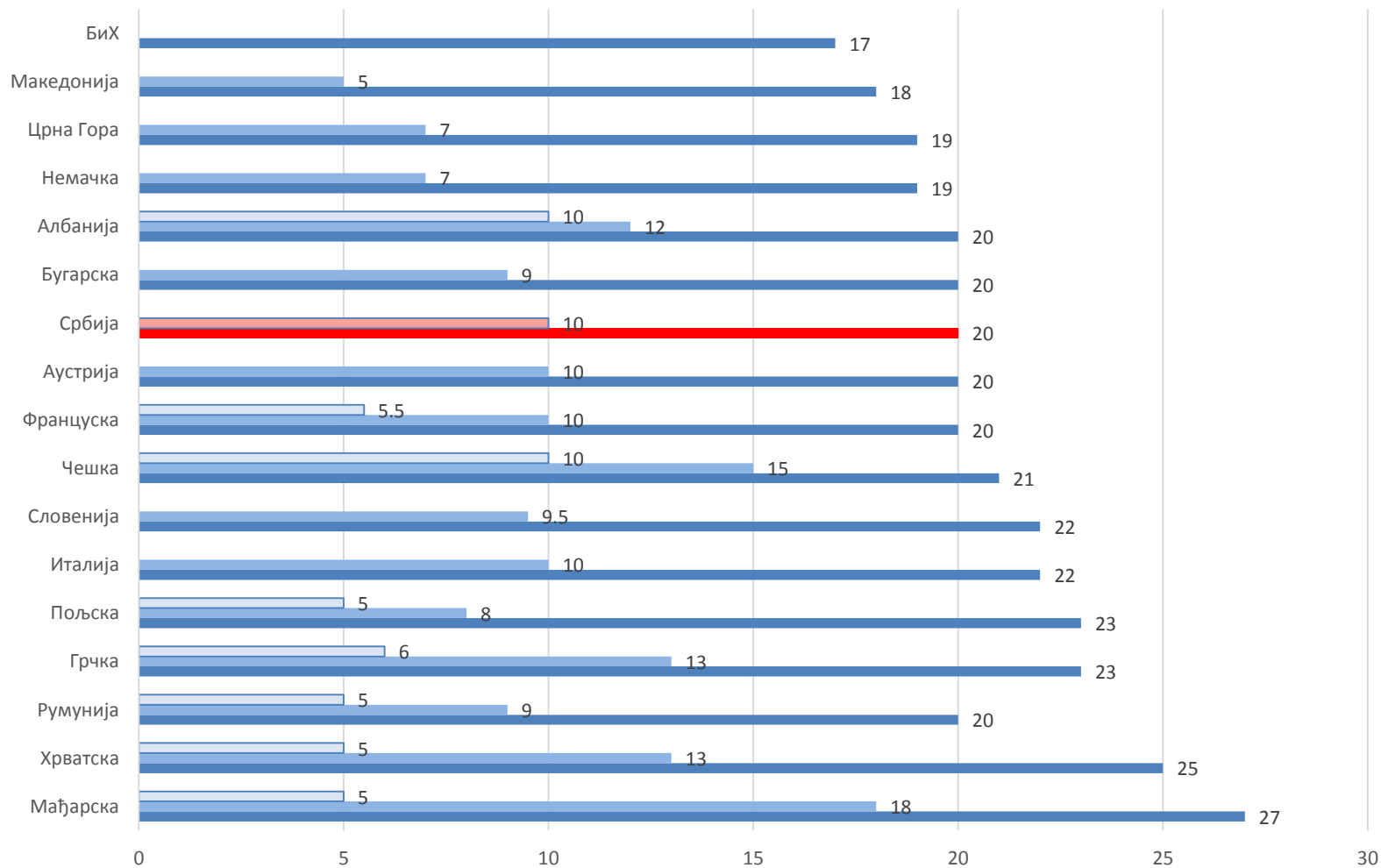
- ПДВ 44%
- акцизе 20%
- порез на добит 5%
- порез на доходак 19%
- порез на имовину 2%
- непосредни порези 29%
- посредни порези 71%

У пореској структури доминирају порези на потрошњу

Висина пореског оптерећења

- Питање:
 - пореске конкурентности
 - пореског капацитета обвезника
 - капацитета пореских власти
- Пореске стопе у Србији, по правилу
 - у средини у поређењу са суседним земљама
 - ниже него у „старим“ чланицама ЕУ
- Стопе доприноса у Србији
 - нешто веће него просек суседних земаља (37,8% у односу на 35,7%)
 - ниже у поређењу са „старим“ чланицама ЕУ (37,8% према 42,9%)

Стопе пореза на додату вредност

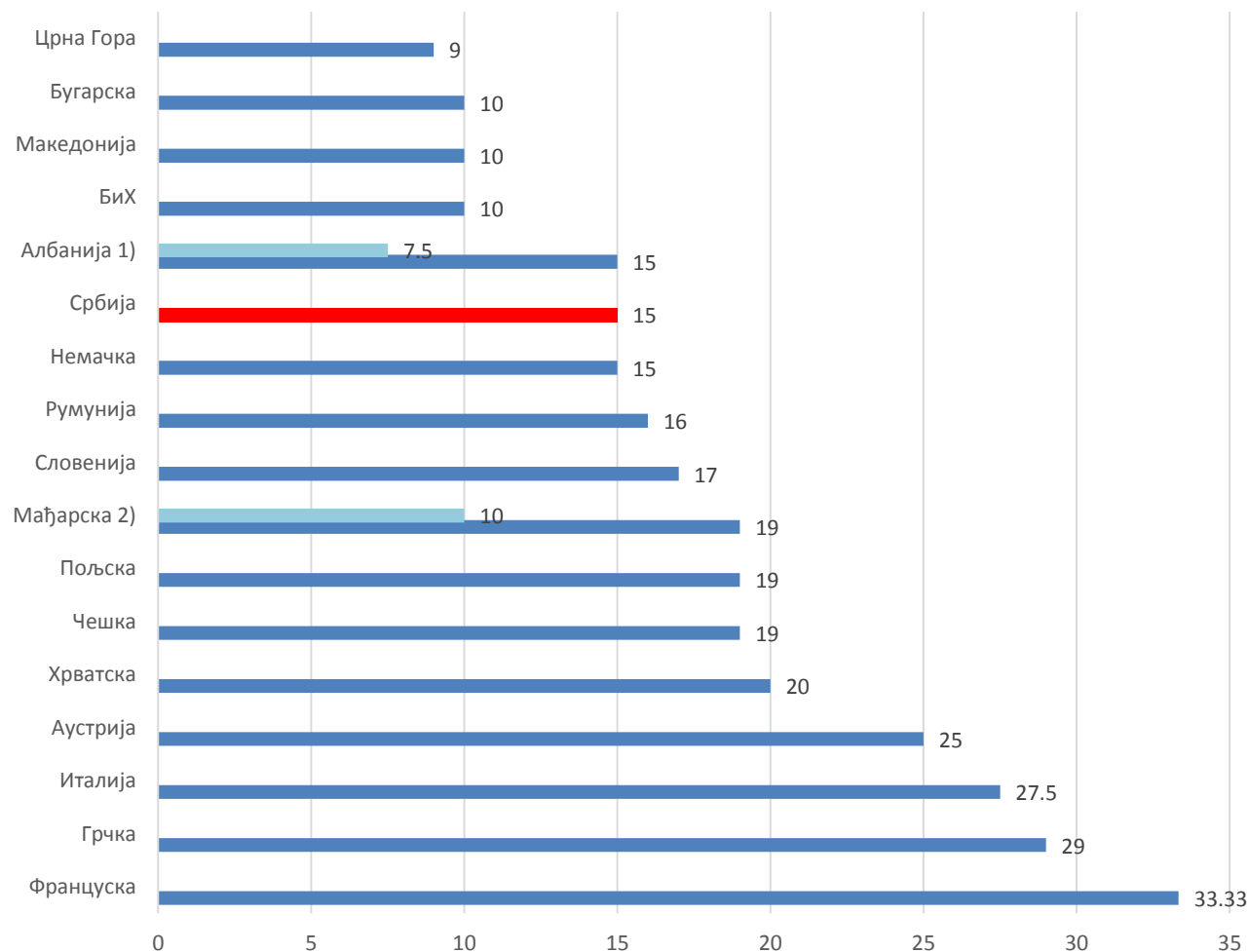
Акцизе на деривате

Држава	Безоловни бензин ЕУР/1000л	Гасна уља ЕУР/1000л				ТНГ ЕУР/1000кг			
		погонско гориво	инд./ком. употреба	грејање посл. уп.	грејање непосл. уп.	погонско гориво	инд./ком. употреба	грејање посл. уп.	грејање непосл. уп.
Италија	728,40	617,40	185,22	403,21	403,21	267,77	80,33	18,99	189,94
Грчка	670,00	330,00	330,00*	330,00	330,00	330,00	120,00	60,00	60,00
Немачка	669,80	485,70	нема	61,01	76,35	180,32	180,32	45,45	60,60
Француска	624,10	498,10	128,39	96,50	96,50	130,00	69,20	0,00	0,00
Словенија	545,25	462,40	253,66	202,43	202,43	127,50	63,75	50,11	50,11
Аустрија						261,00	261,00	43,00	43,00
сумпор >10 мг/кг	515,00	425,00	425,00	128,00	128,00				
сумпор <=10 мг/кг	482,00	397,00	397,00	98,00	98,00				
Хрватска	505,24	400,52	400,52	55,37	55,37	13,09	13,09	13,09	13,09
Румунија	461,62	429,60	429,60	429,60	429,60	137,62	137,62	121,78	121,78
Црна Гора	459,00	350,00	169,00	117,00	117,00	125,00	58,50	26,00	26,00
Србија	426,83	439,02	0,00	56,91	56,91	333,33	0,00	48,78	48,78
Пољска	393,18	343,64	343,64	54,64	54,64	195,41	195,41	0,30	0,30
Мађарска	383,63	352,78	352,78	352,78	352,78	306,27	40,68	0,00	0,00
Бугарска	363,02	330,29	330,29	330,29	330,29	173,83	173,83	0,00	0,00
Македонија	357,89	199,98	199,98	51,74	51,74	80,84	80,84	80,45	80,45
БиХ	306,78	281,21	281,21	281,21	281,21	н/а	н/а	н/а	н/а
ЕУ мин	359	330	21	21	21	125	41	0	0

Акцизе на цигарете

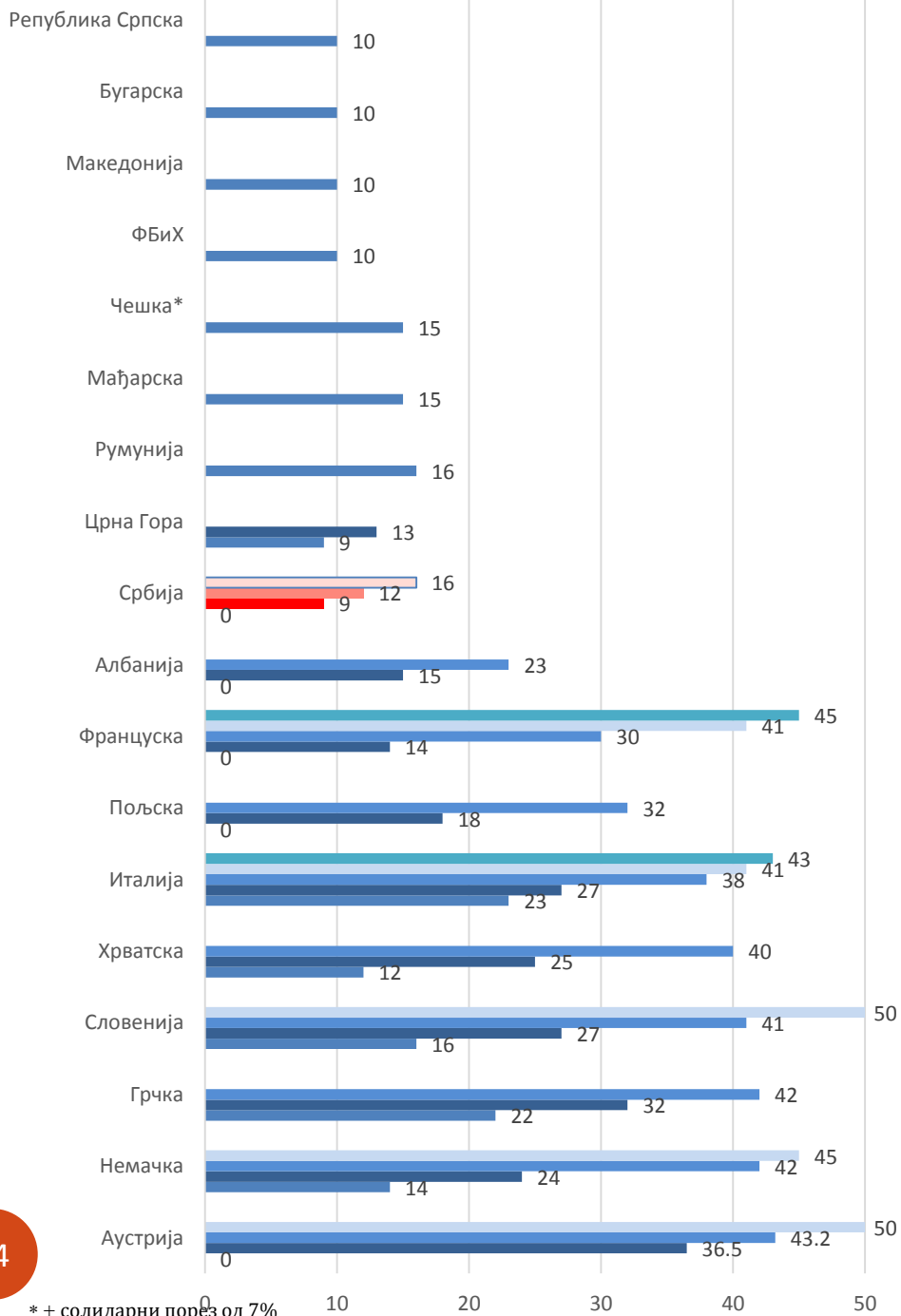
Земља	Пропорционална акциза у %	Специфична акциза ЕУР/000 ком	% спц. акц у укуп. порезу	Мин. износ акцизе ЕУР/1000 ком	% акцизе у ППЦ
БиХ	42,0	30,6	36,5	68,1	74,5
Бугарска	38,0	35,8	35,8	80,3	68,5
Грчка	20,0	82,5	53,5	119,5	64,6
Француска	49,7	48,8	17,9	216,5	64,1
Пољска	31,4	47,9	38,3	96,2	62,5
Македонија	9,0	29,9	68,6	33,2	61,9
Чешка	27,0	51,3	43,9	91,3	61,7
Србија	33,0	24,4	36,3	53,0	61,3
Аустрија	39,0	50,0	28,6	137,4	61,3
Словенија	21,2	68,8	50,0	106,0	60,4
Румунија	14,0	73,6	59,7	96,3	59,5
Италија	51,0	17,9	10,0	136,8	58,7
Немачка	21,7	98,2	49,4	156,1	58,5
Хрватска	38,0	30,3	25,7	87,6	58,1
Црна Гора	33,0	22,0	33,3	51,7	57,4
Мађарска	25,0	50,5	39,1	93,1	54,7
ЕУ минимум, ако је	-	-	7,5%-76,5%	90 115	60 не важи

Стопе пореза на добит

1) укупан приход до ЕУР 58.206

2) укупан приход до ЕУР 1.595.850 и до 25 запослених

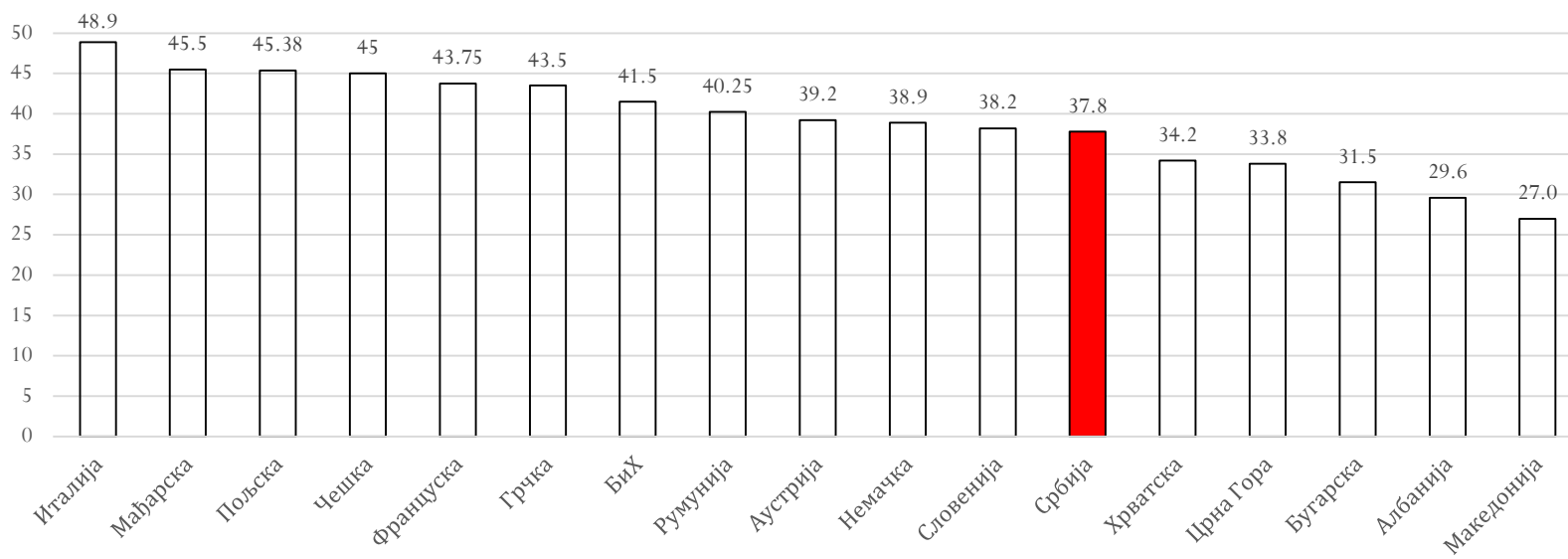

Стопе пореза на доходак

Доходовни разреди за прогресију, ЕУР

	I	II	III	IV	V
Албанија	214	927	>927		
Црна Гора	720	>720			
Србија	1.125	18.043	36.086	>36.086	
Пољска	3.091	85.528	>85.528		
Хрватска	3.474	20.842	>20.842		
Словенија	8.021	18.960	70.907	>70.907	
Немачка	8.354	13.469	52.881	250.730	>250.730
Француска	9.960	26.764	71.754	151.956	>151.956
Аустрија	14.000	35.000	60.000	>60.000	
Италија	15.000	28.000	55.000	75.000	>75.000
Грчка	22.000	42.000	>42.000		

Збирне стопе доприноса

Пореска правичност

- Порези на потрошњу начелно регресивни
- Порез на доходак
 - опорезивање прихода по одбитку по различитим ефективним стопама нарушава хоризонталну правичност
 - синтетички порез на доходак и капацитет Пореске управе
 - приходи од рада и приходи од капитала
 - подстицаји за запошљавање: колико коштају и да ли постижу намеравани циљ
- Порези на имовину
 - прогресивно опорезивање појединачних непокретности нарушава хоризонталну правичност

Усаглашавање са пореским правилима ЕУ

- Кључне области
 - ПДВ
 - Акцизе
- Кључна питања
 - економске и пореске последице постојећих неусаглашености
 - дејство прилагођавања на
 - пореску конкурентност
 - тржишне прилике
 - пореске обвезнике
 - избор динамике прилагођавања
- Кључни изазов
 - разумевање разлога за увођење одређеног правила

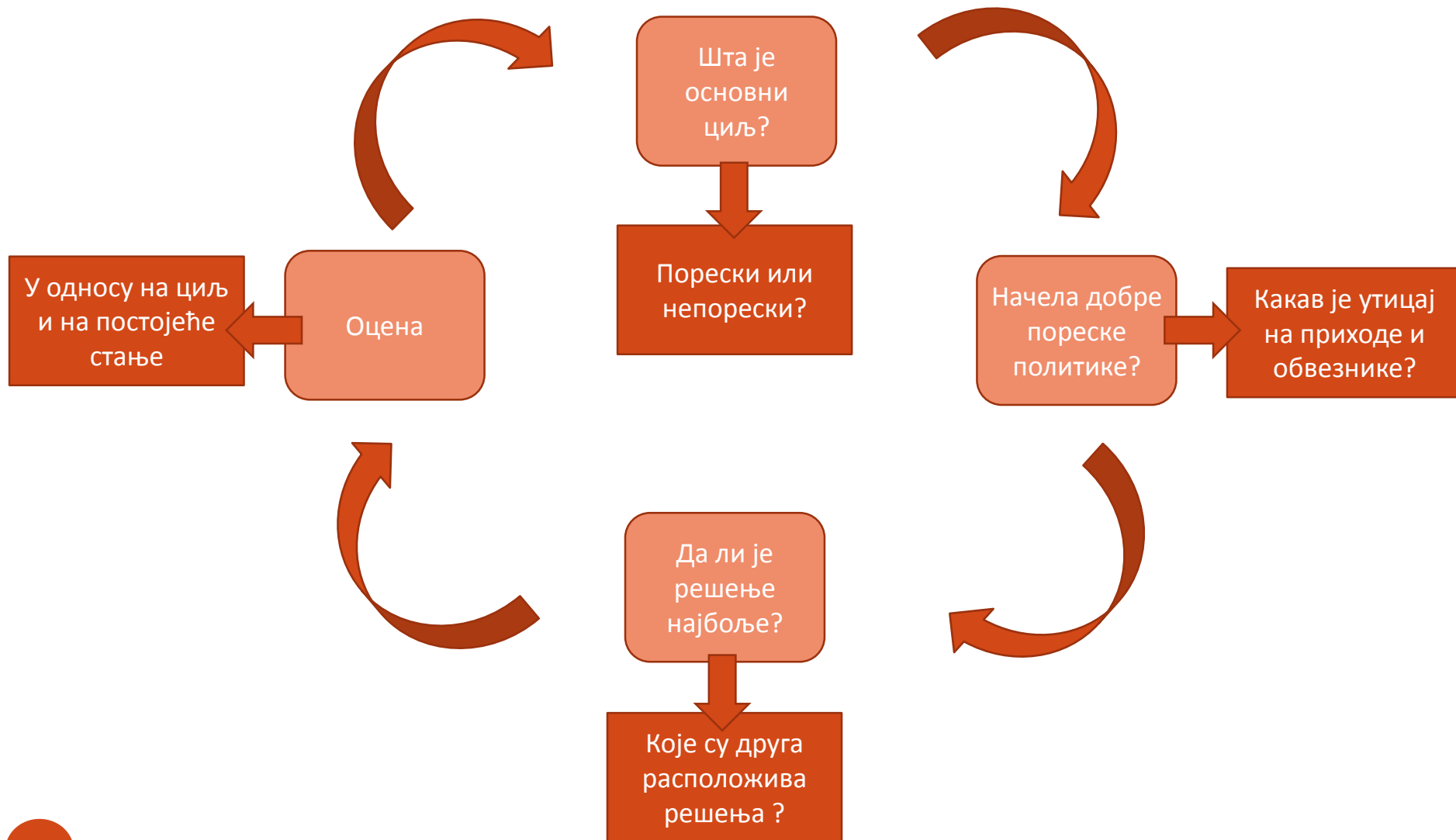
Закључци

- Значајан део јавних прихода (42%) није предмет пореске политике
- Пореска структура и пореско оптерећење нису препреке за привредни раст
- Нарушена хоризонтална пореска правичност
- Кључни проблем - спровођење постојећих прописа
 - недоследност
 - произвољност
 - незаконитост
- Кључне претпоставке за решавање проблема:
 - битно унапређење стручних и материјалних капацитета пореских власти
 - редовна отворена и стручна расправа о пореским питањима са пореским властима
 - детаљна и обухватна анализа могућих (жељних) измена пореских прописа

Додатак: оквир за анализу пореске политике

Кључни кораци

Кључни кораци у анализи стања/предлога

Циљеви и кључна питања

Порески	Непорески
<ul style="list-style-type: none">• Повећање пореских прихода• Смањење трошкова контроле• Смањење трошкова примене• Повећање пореске правичности	<ul style="list-style-type: none">• Смањење пореских прихода• Подстицање/обесхрабривање одређеног понашања• Уско политички (придобијање бирача – свих или неких)

Кључно питање:
Да ли решење
води постављеном циљу?

Кључно питање:
Колики су трошкови остваривања
постављеног циља?

Утицај на фискалну равнотежу

Експанзивна или рестриктива мера фискалне политике?

Приходни значај пореза?

Утицај анализираних мера (покретљивост и еластичност пореске основице)?

Предвидивост, време потребно за прилагођавање?

Међународна пракса/поређења?

Стање/предлог и начела добре пореске политике

Начело	Кључна питања
Ефикасност	Врста пореза (непосредни/посредни)? Предмет опорезивања и правна основица? Економска основица (потрошња, доходак, богатство)? Тржишни услови (конкурентност, еластичност)? Утицај на односе цена
Једноставност	Мерљивост предмета опорезивања и пореске основице? Изузимања/олакшице – начин испуњавања услова? Повећава или смањује трошкове поштовања/контроле? Начин утврђивања и рокови плаћања? Начин подношења пријава (папирно/електронски)?
Праведност	Обвезници (привреда/становништво)? Ко сноси порески терет? Ко су добитници, а ко губитници? Утицај на хоризонталну праведност? Утицај на вертикалну праведност?

Да ли је постојеће стање/предложено решење најбоље?

Са становишта	Расположиве алтернативе
- циља	Да ли се исти циљ може постићи на други начин? - непореским мерама - другим пореским мерама
- начела добре пореске политике	Може ли се стање/предложено решење унапредити? - ефикасност - једноставност - праведност

Оцена стања/предлога

- Кључни аргументи:
 - Оправданост/сврсисходност циља
 - Користи према трошковима
 - приходни утицај
 - вероватноћа остваривања очекиваних непореских резултата
 - Краткорочни и дугорочни утицај
 - на тржишне услове / привреду
 - на порески морал
 - Техничке карактеристике
 - основни елементи пореза
 - предмет/основица
 - обвезници
 - стопе
 - административни аспект
 - Капацитети за спровођење и предвиђено време за почетак примене
 - пореске администрације
 - пореских обвезника